

Академіка, якщо мої роботи виявляться задовільними або дати програму для отримання цього звання» [2, с.228].

Так, за представлені 1859 р. на академічній виставці офорти «Притча про робітників на винограднику» та «Приятелі», а також 1860 р. на засіданні Ради Імператорської Академії було ухвалено визнати Т. Шевченка Академіком гравюри. Також відомо, що Т. Шевченко користувався книгою «Способ гравірування крепкою водкою» (1805 р.). Вона була в його бібліотеці. Багато робіт митця-гравера на сьогодні зберігаються навіть за кордоном.

Отже, Т. Шевченко є багатогранною геніальною особистістю, майстром гравюри. Його творча й технічна винахідливість, сміливі технічні комбінації викликають захоплення навіть сьогодні. Невпинний інтерес до мистецької спадщини Шевченка-художника засвідчує відстеження витоків українського гравіювання, а насамперед відродження національної художньої спадщини.

Література

1. Повне видання творів Тараса Шевченка. – Чикаго: Видавництво Миколи Денисюка, 1960. – Т. 9.
2. Тарас Шевченко. Зібрання творів: У 6 т. – Київ, 2003. – Т. 6. – С. 228.

Євсюков О. Ф., канд. пед. наук, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Особистість як суб'єктивна основа соціалізації набуває свою індивідуальну визначеність лише завдяки комбінаціям культури в які вона включена. Суспільство залежно від політичних та економічних норм існування може пригнічувати та підсилювати розквіт особистості. А соціальне становлення особистості відбувається в ході її соціального виховання.

Безумовно пріоритет у соціальному вихованні належить родині, де людина проходить первинну і головну соціалізації. У рамках же інших суспільних структур відбувається подальша соціалізація. Сім'я розглядається не як допоміжний інститут, потрібний для збереження та відтворення існуючих в державі структур і відносин, а як головна умова реалізації задатків і здібностей людини, найважливіший

виховний інститут, що розташовує унікальними засобами, широким діапазоном впливу на соціальне формування і саморозвиток особистості. Нормальні моральні взаємини, атмосфера розуміння в сім'ї визначають гуманістичну спрямованість виховання особистості.

Педагогічні погляди Т. Г. Шевченка, які знайшли місце у його віршах, публіцистичних і художніх творах, більш за все можна віднести до соціального виховання. Т. Г. Шевченко вірив у велику силу виховання. Виняткову роль у вихованні відводив сім'ї. З великою симпатією писав про виховання дітей у трудових сім'ях, де матері піклуються про своїх дітей, де наполеглива праця зміцнює порядність у стосунках. З повагою ставиться до жінки-матері. У повісті «Наймичка» зобразив маму-селянку, яка приховувала своє материнство від сина заради його благополуччя. Зовсім по-іншому змальовує поміщицькі сім'ї, де убога мораль згубно впливала на виховання дітей. Затаврував тих аристократок, які безвідповідально ставляться до виховання своїх дітей.

Саме соціальне виховання створює можливості для оволодіння людиною необхідними з точки зору суспільства соціальними, духовними і емоційними цінностями (знаннями, переконаннями, вміннями, нормами, відносинами, зразками поведінки). Але сімейне виховання не може повністю замінити виховання суспільного, яке передбачає життя серед однолітків, спілкування з дорослими, ознайомлення з соціальними обставинами. Ніяке, навіть найкраще поставлене сімейне виховання не в силі забезпечити підготовку добре зорієнтованих в життєвих умовах юнаків і дівчат. Так поміщиця Софія Самійлівна (повість «Музика») висловлює бажання виховувати своїх дітей Лізу і Наталю у цілковитому безлюдді і потім випустити їх у світ зовсім невинних, як двох пташенят з-під крильця. Т.Г.Шевченко дає таку оцінку цьому планові: *«Справді, поетична ідея, але не більше»*. Дитинство дівчаток було цілком однакове, проте в 14-15 років характери їх вийшли різні. Наталя любила музику, дуже допитлива. Ліза занадто жвава, більше схожа на хлопчика, вчиться неохоче й музики не любить. Дівчатка, як дві краплі води схожі одна на одну, але дуже різняться характерами. Подібна психологічна загадка зображена у повісті «Близнець», де показано, яка може бути різниця завдяки суспільному вихованню між двома хлопчиками-близнюками, один з яких навчався в гімназії та університеті і зробився корисною людиною, а інший виховувався в кадетському корпусі, де з нього витруїли все людське.

У своїх творах Т. Г. Шевченко проблеми, які вирішувались теоретичною педагогікою, розв'язав при допомозі художніх засобів. Можна стверджувати, що він виділив три фактори формування особистості:

- задатки, набуті в дитинстві;
- система виховних впливів навчального закладу;
- вплив соціального середовища, яке оточує виховання.

Також Т. Г. Шевченко піддав гострій критиці стану систему освіти в царській Росії. Він вказував на недостатню кількість навчальних закладів на території України, а з тих закладів, що існували, виходили духовно скалічені молоді люди. У повісті «Княжна» він описав недоліки початкового навчання. Учителями були малограмотні дячки, які вчили за церковними книжками. Навчання зводилось до того, щоб навчити дітей читати релігійні книжки і виховати їх в дусі покорі. У творах Шевченка звучить також критика навчально-виховної практики станових закладів: кадетських корпусів, пансіонів та інститутів шляхетних дівчат.

Твори Т.Г. Шевченка належить до радикального революційно-демократичного напрямку. Він мріяв про школу та виховання, створення яких пов'язував, передусім, з революційною перебудовою суспільства. Народну школу уявляв як школу, де панує рідна мова. Ставив також питання про необхідність освіти для жінок нарівні з чоловіками. Як революційний демократ Шевченко гаряче вболівав за відкриття недільних шкіл, які відігравали важливу роль у поширенні освіти серед трудящих. Він регулярно передавав їм частину своїх коштів після реалізації видань «Кобзаря».

Отже, з творів Т. Г. Шевченка можна отримати чітке уявлення про його виховний ідеал, яким для нього була людина з багатогранними знаннями і високими моральними якостями, що здатна застосовувати свої знання в житті, уміє цінувати мистецтво, любить працю. А праця повинна займати, на його думку, головне місце в житті людини.